

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ : ΥΠΑΡΧΕΙ ; (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

Hieronymus Bosch –
Allegory of Gluttony and
Lust

(1ο Μέρος του άρθρου)

Αν κάτι σταθερά χαρακτήρισε την εποχή μας ήταν η μόνιμη προσδοκία για σεξουαλική απελευθέρωση. Το ερώτημα όμως παραμένει σταθερά μέσα στους αιώνες: Ποια είναι η φύση της ελευθερίας; Ζητάμε κάτι, χωρίς να το γνωρίζουμε καν. Και πρέπει να προσθέσουμε και ένα πιο δευτερεύον ερώτημα: Ποια είναι η φύση της σεξουαλικότητας; Σε κανένα, όμως, από τα δύο δεν υπάρχει σοβαρή και ολοκληρωμένη απάντηση, γιατί δεν γνωρίζουμε τη φύση του Όντος και των όντων. Η οντολογική φύση είναι κατ' ανάγκην ολιστική και αυτή την ολιστικότητα την αγνοούμε – ακόμη και αν περιοριστούμε στην υλική περιοχή, πάλι δεν θα μπορούμε να κατανοήσουμε τις νύξεις της ολιστικότητας μέσα της. Η ολιστικότητα κατακτάται δύσκολα και αυτό φαίνεται από τη συνεχή αποτυχία όλων των ανθρώπινων τομέων σκέψης και

δράσης – ακόμη και της επιστήμης – να λύσει τα προβλήματα του κόσμου.

Αυτή η αδυναμία μας δεν σημαίνει ότι δεν έχουμε καμμία αντίληψη για το θέμα ή ότι πρέπει να αφεθούμε σε ένα χάος αντιλήψεων, αλλά ότι πρέπει να είμαστε φειδωλοί στους ορισμούς και στην τάση για αυθεντία.

Το σίγουρο είναι ότι η σεξουαλικότητα αποτελεί μία ανάγκη του ανθρώπου αρχέγονη, της οποίας όμως αγνοούμε παντελώς την πηγή ή τη φύση, τον σκοπό και τη θέση στο σχήμα των πραγμάτων. Μπορούμε όμως να παρατηρήσουμε τη λειτουργία της και τη σχέση της με τις άλλες ανάγκες μας που είναι εξίσου ή περισσότερο σημαντικές.

Η **σεξουαλική καταπίεση** σίγουρα εξέθρεψε στο έπακρο τη σεξουαλική πλευρά του ανθρώπου, δεδομένου ότι αυτό που αναγκάζεται να κρυφτεί γιγαντώνεται μέσα του αντιδραστικά και σωρευτικά. Βέβαια, σε ένα αρχικό στάδιο κάποιος περιορισμός είναι αναγκαίος, για να δοθεί η ευκαιρία και στις υπόλοιπες πλευρές του ανθρώπου να αναδυθούν στο ιστορικό προσκήνιο της ατομικής και δημόσιας ζωής. Όταν όμως ο περιορισμός επεκτείνεται και εμπλέκεται με ηθικούς δογματισμούς και απαξίωση, τότε προκαλεί διαστρεβλώσεις και βαθαίνει την επιρροή αυτής της πλευράς αλλά και το ρήγμα ανάμεσα σε αυτήν και τον υπόλοιπο άνθρωπο. Η ισορροπία, δυστυχώς, είναι ακόμη απροσέγγιστη.

Στη δύση η σεξουαλικότητα απελευθερώθηκε στο έπακρο, γίνεται **υπερχρήση** της. Αλλά δεν είναι ακόμη πραγματικά ελεύθερη ούτε πρόκειται να απελευθερωθεί, αν ως σεξουαλικότητα εκλαμβάνουμε κάθε επιθυμία. Πρέπει να κατανοήσουμε ότι τόσο η υπερβολική χρήση όσο και η καταστολή καταλήγουν στην διόγκωση της επιθυμίας.

Η σεξουαλικότητα αποτελεί για μας ακόμη κάτι άγνωστο αν και οικείο, γιατί έχει διαστρεβλωθεί στη ρίζα της. Ποια είναι αυτή η πρώτη διαστρέβλωση; **Η γοητεία**. Η γοητεία χρησιμοποιεί τη

σεξουαλικότητα ως ξενιστή, δεν είναι στοιχείο της ίδιας της σεξουαλικότητας. Η σεξουαλικότητα είναι που χρησιμοποιείται από τη γοητεία και όχι το αντίστροφο. Συμφωνούμε με τον Μπωντριγιάρ σε αυτή τη διαπίστωση, μόνον που εκείνος θεωρεί θετικό και καλό αυτό το γεγονός, ενώ εμείς, αντιθέτως, όχι.

Επομένως, πρέπει να σκεφθούμε λίγο πάνω στη φύση της γοητείας. Κατά την άποψή μας, η γοητεία είναι μία κυριαρχικότητα που δεν στηρίζεται πάντοτε σε ουσιαστικά προτερήματα (σωματικά, ψυχολογικά και άλλα). Ίσως, μάλιστα συχνά στηρίζεται σε έλλειψη προτερημάτων. Αυτή η έλλειψη ενίοτε παρουσιάζεται ως ένας αιφνιδιασμός που προκαλεί εκκεντρικά τις νόρμες της ζωής του ανθρώπου, ως μία “επανάσταση” και αμφισβήτηση, πράγμα που από μόνο του αποτελεί μία δύναμη έλξης των αδύναμων, που έτσι νομίζουν ότι απελευθερώνονται και επαναστατούν ενάντια σε ό,τι τους φυλακίζει ως πρότυπο. Έτσι υποκαθιστούν τη θέληση που τους λείπει. Το ζήτημα δεν είναι πραγματικό αλλά μία φαντασίωση. Για παράδειγμα, μερικοί άνθρωποι ενοχλούνται από την ομορφιά, γιατί δεν μπορούν να επέμβουν σε αυτήν διορθωτικά σαν θεοί, γιατί ίσως τη φθονούν και, κυρίως, γιατί είναι ανίκανοι να ψάξουν για την εσωτερική ομορφιά. Μισούν το σύμβολο της ισορροπίας και αρέσκονται σε κάτι που σπάει αυτό το σύμβολο επιδεικτικά. Το ότι αντιθέτως και το σύμβολο έχει χρησιμοποιηθεί και αυτό στρεβλά είναι πέραν πάσης αμφιβολίας, αλλά δύο αρνήσεις δεν κάνουν μία κατάφαση στη ζωή. Αυτό είναι ένα κατώτατο παράδειγμα και μόνον. Αλλά και η ύπαρξη προτερημάτων, όπως της ομορφιάς ή άλλων, δεν μπορεί σε καμμία περίπτωση να δικαιολογήσει την κυριαρχικότητα. Απλώς, η λειτουργία της γοητείας είναι πιο προφανής όταν απουσιάζουν τα προτερήματα, γιατί τότε λείπουν οι ενδιάμεσοι κρίκοι που μπορούν να δικαιολογήσουν μία στάση και να συγκαλύψουν την κυριαρχικότητα.

Όσο η γοητεία χρησιμοποιεί κατά βούληση τη σεξουαλικότητα, αυτή δεν πρόκειται να απελευθερωθεί, ακόμη και αν κάνουμε ό,τι μας αρέσει, γιατί η ελευθερία είναι ενιαία και δεν αφορά μόνον μία πλευρά του ανθρώπου αλλά όλες. Μια τέτοια δήθεν τυχάρπαστη

απελευθέρωση των επιθυμιών (που εξάλλου δεν είναι καν καθαρά σεξουαλικές) θα αποτελεί μία ανωμαλία του όλου του ανθρώπου και η εκτόνωση δεν θα θεραπεύει το ρήγμα. Βέβαια, δεν είναι δυνατόν να απελευθερωθούν όλες οι πλευρές την ίδια στιγμή, γι' αυτό πρέπει κάθε πλευρά να επιτρέπει και σε άλλες, κρυμμένες ακόμη, να έλθουν στην επιφάνεια και να αναπτυχθούν. Το ενιαίο, δηλαδή, θα πρέπει να εκφράζεται μέσα από την λειτουργία του τομέα, η οποία δεν θα εμποδίζει με αποκλειστικότητα την σταδιακή ανάδυση της εαυτότητας. Εάν η εαυτότητα ταυτίζεται με ένα τομέα, τότε έχουμε στρέβλωση. Είναι ζήτημα αναλογιών μιας συγκεκριμένης έκφρασης μέσα στο σύνολο της ζωής. Γι' αυτόν τον λόγο η σημερινή υπερβολική ελευθερία των σεξουαλικών σχέσεων δεν έχει λύσει τα προβλήματα των σχέσεων ούτε έχει απελευθερώσει την ίδια τη σεξουαλικότητα, γιατί η λύση δεν ήταν ποτέ πρόβλημα ποσότητας αλλά ποιότητας – και η ποιότητα είναι έκφραση του συνόλου μέσα στο μέρος και όχι του μέρους αποκλειστικά.

Η σύγχρονη κατάσταση της σεξουαλικότητας στη δύση επιτρέπει αυτήν την απελευθέρωση; Σαφέστατα, όχι. Είναι τέτοια η υπερένταση, η εντατικοποίησή της, ο σεξουαλικός βομβαρδισμός από τη διαφήμιση, τα πρότυπα, το ντύσιμο και όλα που το σύνολο της ζωής έχει κυριαρχηθεί από τη σεξουαλική υπονόηση και το σεξουαλικό μέτρο. Και το χρήμα έρχεται να συμπληρώσει την εικόνα ως αναγκαίος συνοδοιπόρος και υποκατάστατο, πράγμα που από μόνο του δείχνει και τη στρέβλωση. Αυτή η υπερέμφαση και υπερχρήση ταυτίζει τον άνθρωπο απόλυτα με τη σεξουαλικότητα, χρωματίζει κάθε άλλη έκφραση με τη δική της σφραγίδα υποτάσσοντάς την έτσι, πράγμα που αποτελεί μία διαστρέβλωση, επειδή δεν είναι σωστό τα αναδυόμενα νέα στοιχεία της ψυχοσωματικότητάς του να είναι εξαρχής υποταγμένα στη σεξουαλικότητα (π.χ. η νόηση και η δημιουργικότητα). Οι ταυτίσεις είναι μεν αναγκαίες, αλλά πρέπει να υποχωρούν σταδιακά στην ορθή τους θέση μπροστά στο μέλλον. Με μια τέτοια όμως μονοδιάστατη ανάπτυξη δεν είναι καν δυνατόν να αναδυθεί

ένας σχετικά ελεύθερος άνθρωπος και, επομένως, ούτε ο ενεργός πολίτης.

Ποτέ δεν μπορεί η ελευθερία ως καθολικότητα να βρεθεί στην υπερβολή. Στην υπερβολή ο άνθρωπος δεν “κυριαρχεί” ως ολότητα απέναντι σε ένα μέρος του αλλά κυριαρχείται από αυτό, δεν “κατέχει” αλλά κατέχεται. Και τότε η ίδια η σεξουαλικότητα (και κάθε υπερβολή οποιουδήποτε τομέα) παύει να είναι σεξουαλικότητα αλλά μετασχηματίζεται σε κάτι άλλο, αν και τυπικά φαίνεται ίδια. Αυτή είναι μία κατάσταση που φυλακίζει τον άνθρωπο σε ένα σημείο και τον μετατρέπει από εν δυνάμει ελεύθερο σε σκλάβο.

Εξάλλου, όταν ένας τομέας της ζωής σηκώνει όλη το ενδιαφέρον αυτής της ζωής, τότε θα διαρραγεί από το ανάρμοστο βάρος που θα σηκώσει και θα μεταλλαγεί αργά και σταδιακά σε κάτι άλλο. Το βάρος αυτό είναι τόσο μεγάλο ανάλογα με το τι είναι ικανός ο άνθρωπος να κάνει και όσο πιο πολλά μπορεί να κάνει, τόσο πιο μεγάλο βάρος θα σηκώνει ο τομέας, αν ο άνθρωπος αποφασίσει να διοχετεύσει όλη αυτή τη δυναμικότητα σε αυτόν μονοδιάστατα.

Η δεύτερη διαστρέβλωση, ένα άλλο πολύ σημαντικό στοιχείο που επηρεάζει τη σεξουαλικότητα, είναι το ότι συνδέεται στενά με τον **φόβο του θανάτου**.

(Συνεχίζεται)

Ιωάννα Μουτσοπούλου

Μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ

28/11/2017

ΦΩΤΟ: commons.wikimedia.org